

# FUNKCIONALNI BILINGVIZEM IN SLOVENCİ V ARGENTINI IN URUGVAJU

Zvone Žigon

## UVOD

Slovenski narod ima glede na skupno število prebivalcev zelo velik odstotek pripadnikov, ki živijo zunaj meja sedanje države Slovenije, pa tudi tistih, ki živijo v izseljenstvu, torej na območjih po vsem svetu, kjer ne predstavljajo avtohtonega prebivalstva. Najbolj grobe ocene govorijo kar o petini celotnega slovenskega življa. V izseljenstvu in zamejstvu naj bi torej živelo okoli pol milijona Slovencev po rodu, seveda pa je natančno število nemogoče ugotoviti. Slovenci so se izseljevali v različnih obdobjih, predvsem pa v prejšnjem in tem stoletju in sicer kot državljani Italije, Avstrije, Jugoslavije. Zato je brskanje po arhivih oteženo, saj so mnogi iz različnih razlogov državljanstvo izenačili z narodnostjo. Različni so tudi kriteriji določevanja narodnosti oziroma narodnostne identitete pripadnikov druge in naslednjih generacij – nekaterim ocenjevalcem zadošča slovensko zveneč priimek ali morebiten dokaz o slovenskih prednikih, drugi bodo nekoga "razglasili" za Slovence šele, ko bodo iz njegovih ust slišali karseda pravilno slovenščino. V tem smislu je bistven kriterij samoopredelitve, posameznik naj torej pove, kdo je. Prav tu pa se pojavlja težava, saj je pri velikem delu potomcev slovenskih izseljencev narodnostna identiteta dvojna, z večjim ali manjšim deležem "nove" oziroma "stare" domovine. Vprašanje je komplicirano in subjektivno, za nekatere pa tudi zelo občutljivo in intimno, zato je raziskovanje težko.

Pa vendar velja med različnimi kazalci narodnostne identitete nekatere izpostaviti, na prvem mestu gotovo jezik kot eno od oblik skupinske, pa tudi osebne identitete.

Namen pričujočega besedila je zato orisati jezikovne situacije, pomen (rabe) slovenskega jezika pri Slovencih v Argentini in Urugvaju in skušati najti pravo mesto in pomen te komponente v obširnem spektru dejavnikov, povezanih z ohranjanjem narodnostne identitete.

Besedilo se bo ustavilo pri glavnih dveh valovih slovenskega izseljenstva v Argentini in Urugvaju – pri pripadnikih medvojne in povojne emigracije oziroma pri njihovih potomcih, temeljilo pa bo na teoretični sociolingvistični razpravi z minimalnim zgodovinskim uvodom oziroma povzetkom in na praktičnem delu – na zapisih opažanj, povzetkih izpovedi izseljencev itd.<sup>1</sup>

## ZGODOVINA IZSELJEVANJA

Zgodovina izseljevanja Slovencev v Južno Ameriko ima močno posredno zvezo z ohranjanjem narodnostne identitete in z njo povezane kontinuitete slovenskega jezika pri pripadnikih vseh generacij. Ta je pogosto odvisna prav od dejavnikov, kot so vzrok in način preselitve, izobrazba, stiki s slovenstvom v društvih, cerkvah, slovenskih šolah itd. Čeprav je večini bralcev *Dveh domovin* znana, je osvežitev nekaterih dejstev dobrodošla za razumevanje nadaljevanja razprave.

Slovenski izseljenci so se v Južno Ameriko izseljevali v treh glavnih valovih. Konec prejšnjega stoletja, sredi dvajsetih let in po drugi svetovni vojni. Prvi val je bil izrazito ekonomske narave, šlo je za "avstrijske" družine, ki jih je Argentina povabila in z veseljem sprejela, saj so obetale kmetijsko oziroma gospodarsko rast države. Evropo sta takrat prizadeli demografska eksplozija in splošna revščina. Slovenske družine so se večinoma naselile v silnih prostranstvih pampe in na

---

<sup>1</sup> Besedilo je prispevek za poglavje o jeziku v sklopu magistrskega dela z naslovom *Narodnostna identiteta potomcev slovenskih izseljencev v Južni Ameriki*, ki ga bo avtor končal predvidoma konec leta 1997, potem ko bo med rojaki v Južni Ameriki raziskoval še približno tri mesece.

Avtor besedila je med Slovenci v Južni Ameriki preživel približno pol leta, in sicer v obdobjih od oktobra 1990 do marca 1991 ter v maju 1996.

severu države v pragozdu in niso imele pomembnejših medsebojnih vezi. V drugem izseljenskem valu so bili predvsem Primorci in deloma Prekmurci; od doma so odšli zaradi velike krize in lakote, ki jo je spremljala, pa tudi zaradi čedalje hujših pritiskov italijanskih fašistov. Kljub razmeroma nizki izobrazbi in večinoma neorganiziranemu priseljevanju so se v velikem Buenos Airesu kmalu našli in organizirali društveno življenje in celo slovensko šolo in tisk. Vse to je imelo predvsem vlogo ohranjanja narodnostne identitete, pa tudi vlogo posrednika pri organiziranju samopomoči oziroma premagovanju gospodarskih težav posameznih članov te ali one skupnosti. (Žigon: 1996, 216) Do začetka druge svetovne vojne je v Argentini in Urugvaju živelo 25.000 do 30.000 Slovencev, kar lahko zvemo iz različnih pisnih in ustnih virov.

Zadnji večji val Slovencev (okoli 7.000) je prišel v Južno Ameriko po končani drugi svetovni vojni, predvsem v letih 1947/8, deloma pa še v letih 1950 in 1954. Šlo je za tipično politično begunsko emigracijo. Nasprotniki komunizma oziroma domobranci in njihovi sorodniki so maja 1945 najprej zbežali v begunska taborišča v Avstriji, od koder jih je večina nadaljevala pot do podobnih taborišč v Italiji in nato v Avstralijo, ZDA, Kanado, Južno Ameriko, predvsem Argentino, deloma pa tudi v države zahodne Evrope. Veliko število (do 12.000) jih je angleška vojska izročila partizanski, ta pa jih je odpeljala v Slovenijo in jih skrivaj pobila.

Ta izseljenska skupnost je v novo okolje prišla kot izoblikovano telo, saj je že v begunskih taboriščih organizirala kulturno, šolsko, versko in politično življenje v duhu slovenstva. Tudi v novo okolje se je naselila fizično strnjeno in kmalu začela graditi slovenske domove. V svojih vrstah je imela veliko število duhovnikov, učiteljev in drugih izobražencev ter razvito samopomoč, zato se je v novi državi razmeroma hitro znašla tudi na gospodarskem področju.

## ETNIČNA IDENTITETA

Človek je zaradi svoje družbenosti izgubil velik del svoje primarne biološke narave, zato more kot posameznik obstajati le v kolektivu. Sam ne more živeti ne v materialnem ne v duhovnem smislu. Med posameznikom in družbo je odnos dialektičen: posameznik, ki ga družba oblikuje, nosi v sebi to družbo in hkrati ohranja svojo individualnost. (Južnič: 1989, 84–86) Hkrati pa tudi posameznik pripomore k oblikovanju in kontinuiteti družbe in njenih lastnosti bodisi s svojim aktivnim, zavestnim delovanjem bodisi zgolj z njemu svojstvenim načinom odzivanja. S tem družbo hkrati ohranja in spreminja. (Žigon: 1993, 20)

Ena glavnih komponent osebnostne identitete je pripadnost določeni skupnosti in identificiranje z njo. V tem smislu igra glavno vlogo prav narodnostna ali etnična identiteta, ki ima poleg religiozne gotovo največjo motivacijsko in mobilizacijsko moč. Etničnost je kot identiteta posamezniku dodeljena z rojstvom v določeni etnični skupnosti, ki se zaveda svojega obstoja. Ena od glavnih kontinuitet etnije in etničnosti je jezikovna,<sup>2</sup> dejavniki etničnosti pa so še verska identiteta, zgodovinski spomin, etnične meje in mentaliteta kot skupek misli, pojmov in sodb o življenju, svetu, družbi, morali, duhovno ozračje ... (Južnič: 1993, IV. del)

Tudi pri narodnostni identiteti gre sprva za individualen, avtonomen občutek. Posameznik sam inicira in izbira dejavnosti na področju narodnostnega opredeljevanja. Takšna avtonomna dejavnost izvira iz "jaza" in omogoča uresničevanje ciljev in namenov, ki so res njegovi. Seveda je osnovni pogoj "narodnostnega" delovanja identifikacija posameznika z določeno (referenčno) skupino, ti odnosi pa so intenzivnejši ob večji socialni, kulturni, ekonomski in religiozni povezanosti. Izgrajevanje narodnostne identitete predstavlja del človekovega osebnega razvoja, v določenem pomenu celo iskanje življenjskega smisla. (Komac: 1986, 55–68)

---

<sup>2</sup> Dr. Stane Južnič v knjigi *Identiteta* (1993, 268) na pojem etničnosti navezuje štiri kontinuitete: bivalno ali teritorialno, biološko – generično (zamišljeno ali resnično skupno poreklo), jezikovno in politično (politična organiziranost).

Vsak narod ima svoje trajne skupne značilnosti (življenjski slog, zgodovinski spomin, identiteta, vedenje...), ki jih poimenujemo "nacionalni karakter". Nanj vpliva politični okvir, jezik, šola, značilnosti družinske vzgoje itd. Pri homogenizaciji naroda veliko pripomore (morebiti že oblikovana) država s svojimi institucijami, pa tudi verske institucije.

Pri vsem tem je spet na prvem mestu jezik, ki ima še posebej središčni pomen pri oblikovanju etnije, če je v odnosu do sosednjih populacij kontrasten, drugačen. Tiste, ki se zaradi različnosti jezikov med seboj ne razumejo, loči prepad molka. (Južnič: 1993, 280) Jezik lahko štejemo tudi k dejavnikom oblikovanja politične identitete oziroma pripadnosti.

Jezik ima tako veliko vlogo prav zaradi sporazumevalne funkcije, saj je komunikacija bistvena za obstoj družbe, pomemben pa je tudi kot vsota izkustev, znanj in sposobnosti, kot proizvod kulture oziroma njen del. Po Luckmanu je jezik osrednji medij socialne konstrukcije realnosti in njene transmisije. Poleg tega, da ima funkcijo gradnje realnosti, je tudi glavno orodje legitimizacije simbolnih svetov. Ni torej le "formalni sistem skladenjskih pravil in semantičnega inventarja", temveč tudi zgled tipičnih orientacijskih vzorcev, ciljev delovanja in tehnik za uresničitev (omenjenih) ciljev, razlag in legitimizacij. Jezik in pogled na svet nista abstraktna, temveč zgodovinsko in družbeno specifična elementa posameznikove življenjske situacije. (Luckman: 1991, 800–803) Je pomemben dejavnik identifikacije in kontinuitete neke kulture, kajti med seboj povezuje posamezne generacije njenih članov, s tem da se prek jezika učijo in tako sprejemajo določen kulturni model – družbeno konstruirano stvarnost. Lahko torej rečemo, da je jezik hkrati instrument in rezultat socializacije in inkulturacije. Jezikovni razvoj in učenje jezika je bistvenega pomena v usklajevanju posameznika z družbo. (Južnič: 1983, 32–62)

Kot že omenjeno, je jezik eden od konstitutivnih elementov skupinske zavesti. In ker je ena glavnih oblik skupinske zavesti prav etnična identiteta, lahko krog sklenemo.

Za boljše razumevanje politično-identifikacijske vloge jezika si velja ogledati dejavnike in načine prenašanja samega jezika in vsega, kar se za to besedo še skriva.

## SOCIALIZACIJA

Zaradi vsaj delne izoliranosti ima vsaka kultura svoje posebnosti, ki jih prenaša iz roda v rod. V procesu socializacije se novorojeni član skupnosti od rojstva naprej uči znanj, norm, kodov, vzorcev obnašanja, izročila skupnosti, v katero je rojen.

Posamezniku se družba in kultura kažeta kot objektivno dani svet, stvarnost, ki jo mora vključiti v svojo človeškost, če le-to hoče uresničiti. Med procesom usklajevanja z družbo mora človek "vase vdelati" – ponotranjiti družbeni svet in kulturo družbe, v kateri živi. V tem procesu si ustvari predstave o družbenem svetu, način mišljenja in obliko družbene zavesti, način govora in komuniciranja, čustvovanja in vrednotenja. Prevzame norme, delovne navade, izoblikuje svojo identiteto kot občutek pripadnosti rasi, narodu, družbenemu razredu, pridobi občutek lojalnosti. Izoblikuje se njegova osebnost kot individualnost, obenem pa postane ud družbene in kulturne celote. (Južnič: 1989, 21–23)

Večina avtorjev deli proces socializacije na **primarno in sekundarno socializacijo**. Primarna se začne že takoj po rojstvu (ali že prej... op. Z. Ž.). Začne se zavedati svojega telesa, začuti enakost s samim seboj – samozavedanje, oblikuje se tudi skupinska identiteta, kajti oseba se "isti" s skupino, v katero sodi (družina). V tem obdobju gre predvsem za pasivno družbeno življenje v družinskem krogu. (Južnič: 1989, 53) Otrok zavestno in podzavestno posnema "junake", na katere je čustveno navezan (oče, mati, starejši brat, junak iz pravljice...), dokler si ne oblikuje lastne identitete.

Sekundarna socializacija nastopi takoj, ko pride posameznik v stik s širšim okoljem, ki na močnejši in bolj institucionaliziran način prenaša

pravila družbe na posameznika. Ne temelji več toliko na čustvih, večja je anonimnost.

Omenimo naj še resocializacijo oziroma vnovično socializacijo ob vstopu v novo, drugačno kulturo. Z njo se srečujejo zaporniki, bolniki, popotniki, izseljenci ... Posameznik, odrasel človek, mora v kratkem obdobju prilagoditi svoje ravnanje, priučeno v "svoji" kulturi, novemu okolju. Zapornik se mora vnovič prilagoditi svobodi, bolnik normalnemu življenju, izseljenec novi družbi.

**Dejavniki primarne socializacije** so, kot že omenjeno, člani družine, lahko tudi skupina vrstnikov, med agente **sekundarne socializacije** pa štejemo predvsem šolo, cerkev in množične medije – vsi ti delujejo na formalen in neformalen način oziroma posredno in neposredno.<sup>3</sup>

<sup>3</sup> Zanimiv je stavek Polonce Cesar Nedzbala iz ZDA (Žigon: 1993, 35), povezan z vplivom vrstnikov na vedenje posameznika, še posebej pomemben za temo pričujočega besedila: "Z Markcem sem od rojstva govorila le slovensko, a zdaj, ko je začel hoditi v malo šolo, to znanje pomalem zaostaja. Otroci so namreč pametni: zakaj bi se trudili z izgovorjavo izredno težke besede 'knjiga', ko pa je 'book' toliko lažje izgovoriti."

Tudi v šoli gre v veliki meri za posredni socializacijski vpliv vrstnikov, čeprav je tu primarnega pomena institucionalizirana, programirana socializacija, ki vključuje tako učenje kot vzgojo. Posameznik se v šoli sreča z novimi vzorniki (učitelji), z drugačnim, institucionaliziranim tipom učenja (ocene) in z novim tipom odnosov (tekmovanje, delo, disciplina ...). Šola je prva eksplicitna politična institucija, s katero se sreča posameznik. Prenaša sistem, predstavlja ideološki aparat države. (Žigon: 1993, 36)

Množični mediji imajo sicer dopolnilno vlogo, vendar je posebno v novi dobi njihov latentni učinek izjemno močan in pomemben skozi vse življenje posameznika. K dejavnikom (re)socializacije dr. Stane Južnič šteje tudi delovno okolje, saj se večina ljudi v njem giblje večji del dneva. (Južnič: 1989, 145)

## DVOJNOST (JEZIKOVNE) SOCIALIZACIJE

Zadeva je razmeroma jasna, ko govorimo o običajni vzgoji, učenju, socializaciji, zelo pa se zaplete, ko je posameznik izpostavljen dvojnemu vplivu oziroma paralelni socializaciji, pri čemer imamo v mislih predvsem inkulturacijo kot istovetenje z določeno etnično skupnostjo. Tak je primer pripadnikov avtohtonih etničnih manjšin in izseljencev. Oboji so izpostavljeni vplivu manjšinske primarne kulture in večinske sekundarne kulture (oznaki "primarna" in "sekundarna" veljata za njihove starše). Pride do razklanosti v kulturni lojalnosti posameznika, saj se ne more "predati" eni sami kulturi. "Kulturna razklanost" osebnosti je v tem, da posameznik, ki skuša sprejeti tujo kulturo, to lahko stori na ravni zavednega, ni pa tuje kulture mogoče sprejeti na ravni nezavednega. Tudi če človek sprejema to tujo kulturo, ostaja v konfliktu s samim seboj, saj so ga vzgojili starši, katerih odnos do dominantne kulture je do neke mere konflikten. (Pečauer: 1992, 259)

V letih spremljanja izseljenskih situacij v različnih okoljih v Evropi in svetu sem prišel do pavšalne ugotovitve, da se z oddaljenostjo od domovine in s stopnjo kulturne drugačnosti imigrantske družbe v primerjavi z dominantno večja samoobrambni občutek izseljenske etnične skupnosti in njenih članov kot posameznikov. Zato so Slovenci v čezoceanskih državah razmeroma močnejše društveno organizirani, sodelovanje v izseljenskih ustanovah je – posebno pri pripadnikih prve generacije – na prvem mestu. Vplivi asimilacije so veliko močnejši v evropskih državah, saj tukajšnji izseljenci računajo na vrnitev v domovino, ki je razmeroma blizu, zato ne skrbijo za ohranjanje slovenske identitete pri sebi in svojih otrocih. Čez leta običajno opazijo, da je pri otrocih prevladal vpliv dominantne sekundarne socializacije večinske družbe in da si ne želijo "nazaj" v Slovenijo, saj mnogi niti ne znajo več jezika, predvsem pa imajo v imigrantski družbi dovolj vrstnikov, v njej so zrasli in tam vidijo svojo bodočnost. Večinoma se hitro rešijo bilingvizma v sebi, saj ta predstavlja v tekmovalnem šolskem okolju oviro, v kolikor pomeni zaostajanje v dojemanju učne snovi, pomanj-

kanje besednega zaklada ali celo stigmatizacijo in latentno segregacijo s strani učiteljev.<sup>4</sup>

## JEZIK IN SLOVENCİ V ARGENTINI IN URUGVAJU

Ko pišemo o Slovencih v Južni Ameriki, moramo upoštevati nekatere specifičnosti izseljevanja v ta del sveta. Zanimiva sta predvsem drugi in tretji val izseljencev, torej medvojni in povojni. Pri opazovanju pa moramo upoštevati vrsto drugih značilnosti, povezanih z zgodovinsko danostjo oziroma okoliščinami, vzroki, načini ... priseljevanja na južnoameriška tla, ki so bile za različne podskupnosti različne.

Posebej se bom zato dotaknil:

- prve ter
- druge in tretje generacije medvojnih priseljencev (Buenos Aires, Rosario – Argentina),
- prve ter naslednjih generacij v Urugvaju,

<sup>4</sup> Predvsem v tuji literaturi je prav o bilingvizmu – dvojezičnosti veliko zapisanega. Največ pozornosti je posvečene situaciji priseljencev v zahodnoevropskih industrijskih državah, predvsem pa špansko govorečim priseljencem v ZDA. Tam je problem dvojezičnosti čedalje večji, saj število priseljencev iz Portorika, Kube, Mehike ... nenehno narašča. Članki se spoprijemajo predvsem z načini pravno-formalne rešitve problema, pri analizi sedanjega in polpreteklega stanja pa ugotavljajo veliko stopnjo zapostavljanja na osnovi neznanja angleščine. Ta je pogosto povezana s predsodki o rasni manjvrednosti in manjši intelektualni moči tistih, katerih jezikovna kompetenca je zaradi primarne socializiranosti – inkulturiranosti v španski jezik šibkejša od pripadnikov večinske skupnosti. Opaziti je močno težnjo k interiorizaciji ameriške kulture in (angleškega) jezika in s tem izgubo prvotne pristne latinskoameriške identitete. (Portes, Schauffler: 1994) Z jezikovno je povezana tudi socialna stratifikacija, saj so priseljenci praviloma ekonomsko šibkejši, brez (enakovrednega) znanja jezika pa je zaradi latentne rasne diskriminacije napredovanje po socialni lestvici še težje oziroma nemogoče. (Cicourel: 1983, 79)

V zadnjih letih se uveljavljajo v nekaterih državah ZDA dvojezični programi učenja, v katerih se je že pokazalo, da so "bilingvisti" celo bolj elastični, dojemljivi ...

- prve ter
- druge in
- tretje generacije pripadnikov povojne politične emigracije (Buenos Aires, Bariloche, Mendoza – Argentina).

## IZSELJENCI MED VOJNAMA (PRVA GENERACIJA)

Kmalu po naselitvi v Buenos Airesu in okolici ter Rosariu so se Slovenci, predvsem Primorci, pa tudi Prekmurci in Beneški Slovenci, kljub nizki izobrazbeni stopnji in neorganizirani poselitvi kmalu organizirali in nastali so trije glavni slovenski klubi: Ljudski oder, Zarja in Naš dom. (Žigon: 1991) Zaradi prevladujoče levičarske usmeritve, ki jo je še večalo jugoslovansko veleposlaništvo, je takratni predsednik Perón leta 1949 prepovedal njihovo delovanje. Šele leta 1974 so primorski Slovenci združili premoženje vseh treh klubov in zgradili dom novega Slovenskega podpornega društva Triglav, omenimo pa še domova prekmurskih in Beneških Slovencev. Ves ta čas so ostali brez pomembnejših stikov s povojnimi priseljenci.

Ti podatki so pomembni, saj vplivajo na stopnjo navzočnosti in ohranjanja slovenskega jezika. Posebej v prvih letih je bila ta namreč na izrazito visoki stopnji, vendar so se razmere po razpustitvi društev poslabšale in asimilacija je lahko pospešeno delovala tudi na pripadnike prve generacije. Danes je še malo živih članov te generacije. Zaradi razmeroma nizkega socialnega statusa, prezaposlenosti in premajhne povezanosti (ne gre za moralno vrednotenje, ampak za dejstva, s katerimi se je srečala vsaka izseljenska narodnostna skupnost v večinski dominantni kulturi) so z leti izgubili medsebojne stike in možnost komuniciranja v slovenskem jeziku. Pogovor s še živčimi pripadniki te generacije zato danes poteka večinoma v španščini, čeprav deloma še vedno obvladajo materin jezik. Na že precej okrnjeno slovenščino "preklopijo" predvsem, ko se pogovarjajo z obiskovalci iz Slovenije, saj čutijo nekakšno moralno dolžnost do obiskovalca in sebe, v mešanici

slovenščine in španščine pa se pogovarjajo tudi med seboj, ko se zberejo na kateri od prireditev v slovenskem domu.<sup>5</sup>

Stopnja rabe slovenskega jezika je (bila) gotovo večja pri tistih pripadnikih prve generacije izseljencev, ki so ohranili stik z ostalimi sonarodnjaki, bodisi prek društev, slovenskega radia ali osebnih stikov. Zapišemo lahko, da je materina beseda vendarle ostala skrita globoko v njihovi zavesti ali vsaj podzavesti, vendar je čas naredil svoje, ta generacija izginja in praktično preverjanje ugotovitev je (iz popolnoma bioloških razlogov) čedalje manj mogoče.

### DRUGA IN TRETJA GENERACIJA

Pripadniki druge generacije, torej otroci priseljencev med obema vojnama, štejejo danes približno 60 – 70 let. Asimilacija je že pri prvi generaciji močno načela slovensko identiteto in z njo rabo slovenskega jezika. Zato je število tistih, ki sploh še uporabljajo slovenščino, v razmerju s celotnim številom slovenskih priseljencev do začetka 2. svetovne vojne (25.000 do 30.000) zelo majhno, gotovo manjše od 10 odstotkov. Tudi v tem primeru je raba slovenščine omejena na delovanje v luči slovenstva – pri druženju s sonarodnjaki, večinoma prav tako pripadniki druge generacije ali pripadniki povojnih priseljencev, v slovenskih društvih in pri komuniciranju z morebitnimi sorodniki v domovini oziroma obiskovalci iz Slovenije. Njihova slovenščina je večinoma narečna in omejena na enostavnejši pogovorni jezik, pisna oblika jim gre zelo težko od rok oziroma se je zelo neradi lotijo, nekoliko bolj samozavestni so pri branju slovenske literature. Skoraj brez izjeme govorijo na delovnem mestu in doma špansko, saj so večinoma tudi poročeni s špansko govorečimi partnerji, in tudi z otroki govorijo v španščini. Njihova prvotna, primarna identiteta je (z redkimi izjemami) argentinska, čeprav je posebej pri dejavnejših članih slovenskih društev opazna močna identifikacija s slovenstvom, ne glede na to, kakšno je

<sup>5</sup> Med pripadnike prve generacije ne štejem tistih, ki so bili sicer rojeni v domovini, a so v novo okolje prišli v rani mladosti, preden bi utegnili priti pod vpliv sekundarne socializacije, ki bi jim jo bila nudila domovina.

njihovo znanje slovenščine. Tovrstno občutenje se je povečalo z osamosvojitvijo Slovenije, saj se je šele takrat marsikomu nekoliko razjasnila zapletena situacija na Balkanu, ki je niti njihovi starši niso najbolje razumeli. Še vedno pa lahko govorimo predvsem o zavestnem prizadevanju za ohranitev stika s svojimi nacionalnimi koreninami in ne za obliko identitete, ki bi bila logična posledica socializacijskih procesov.

Podobno kot v Buenos Airesu je v Rosariu, kjer je prav tako slovenski dom Triglav. Tamkajšnji Slovenci si ga delijo s Hrvati (prej je bil to "jugoslovanski" klub), v njem pa le še redki govorijo slovensko.

Tretja generacija je glede jezika "izgubljena", saj tistih, ki bi bili sposobni razumeti ali celo spregovoriti po slovensko, tako rekoč ni več. Še vedno lahko govorimo o drugačnih pojavnih oblikah slovenske narodnostne identitete, a prihranimo to za drugo razpravo.

### SLOVENCI V URUGVAJU<sup>6</sup>

Slovenci so v Urugvaj, v veliki večini v glavno mesto Montevideo, prišli med svetovnima vojnama, predvsem je šlo za priseljence iz Prekmurja. Veliko takratnih prišlekov iz Slovenije je v Montevideo prišlo začasno ali so se tam le ustavili, nato pa so pot nadaljevali večinoma v Buenos Aires. Leta 1935 so ustanovili svoje društvo *Prva prekmurska skupnost – Primera Sociedad Transmurana*, ki obstaja še danes in ima tudi razmeroma veliko stavbo z manjšo restavracijo, vrtom, kegljiščem in večnamensko dvorano.

Leta 1990 je bilo v društvu še 150 članov, število pa se v minulih letih ni bistveno spremenilo.

---

<sup>6</sup> Večina podatkov temelji na zapisih iz leta 1990, ko se je avtor mudil med urugvajskimi Slovenci, deloma pa tudi na še svežih vtisih s pogovorov med dvodnevnim bivanjem v Montevideu maja letos.

Do nedavnega so društvo vodili pripadniki prve generacije, ki pa se že umikajo mlajšim. V primerjavi z Buenos Airesom ali Rosarioem je navzočnost slovenskega jezika tu najšibkejša, saj slovensko spregovorijo le še najstarejši člani, pripadniki prve generacije, in to zgolj v pogovoru z obiskovalci iz Slovenije, ki ne znajo španščine. Vzroki so isti kot pri prvih naseljencih s Primorske v Argentini, dodati pa je treba še nelagodje, ki so ga urugvajski Prekmurci izrazili glede kontaktiranja z močnejšimi slovenskimi društvi v bližnji argentinski prestolnici. V stikih z njimi so namreč začutili prikrito ali celo odkrito vzvišenost, zapostavljanje njihove prekmurščine, ki je daleč od slovenskega knjižnega jezika.

Pripadniki druge generacije, ki zdaj prevzemajo vodstvo kluba, ne znajo tako rekoč niti besede slovensko, vendar se je njihova slovenska identiteta, bolje pripadnost slovenstvu, po slovenski osamosvojitvi precej izkristalizirala. Tudi tu je bilo namreč močno navzoče druženje s pripadniki drugih jugoslovanskih narodov in vpliv veleposlaništva, zato še leta 1990 nekateri niso razumeli vzrokov razdruževalnega procesa, ki se je odvijal v Jugoslaviji. Imajo tedensko polurno radijsko oddajo z novicami iz Slovenije in slovensko glasbo (v začetku junija je pri njih gostovala slovenska gledališka skupina), predvsem pa si prizadevajo za uvedbo tečaja slovenskega jezika in kulture.

### POVOJNI IZSELJENCI (PRVA GENERACIJA)

Povojni izseljenci, bolj znani pod nazivom "slovenska politična emigracija" (SPE), predstavljajo posebnost v verjetno celotni poljudni in znanstveni literaturi o izseljenstvu v svetu. Besedilo nima namena razpravljati ali razčiščevati, ali gre v njihovem primeru res za "čudež" ali zgolj za splet okoliščin. Dejstvo je, da je ta skupnost v obdobju 50 let zunaj matičnega jezikovnega prostora ohranila slovenski jezik skorajda nedotaknjen in mu ni prišla do živega niti razmeroma močna asimilacijska težnja špansko govorečega okolja.

Vzroke smo omenili že v prvem delu razprave. Pripadniki prve generacije so iz domovine odšli pod grožnjo fizičnega uničenja, saj kljub

svoji proklamirani zvestobi slovenstvu od zmagovite ideološko levičarsko usmerjene (vodene) partizanske vojske zaradi sodelovanja z osvajalsko armado niso mogli pričakovati usmiljenja. Skupaj z družinami so zbežali v Avstrijo, kjer so v begunskih taboriščih organizirali kulturno, versko in politično življenje, šolstvo itd.

V Argentino so prišli kot strnjena skupina in tako so se tudi poselili, predvsem v Buenos Airesu ter v Barilochah, Mendozi in Cordobi. Bili so dobrodošli, saj je država potrebovala kakovostno delovno silo. Zaradi slovenske "delovne" mentalitete, iznajdljivosti in samopomoči so si hitro opomogli in se kmalu začeli organizirati. Najprej so se zbirali pri nedeljskih mašah, hitro so začeli z osnovnošolskim tečajem, kmalu pa so tudi zgradili 9 domov v različnih delih Buenos Airesa ter v Barilochah in Mendozi. Posebno pozornost so namenili šolstvu. Ustanovili so sobotne osnovne šole in srednjo šolo. Leta 1991 je sobotne osnovne šole obiskovalo 450 otrok tretje generacije, poučevalo pa jih je 60 učiteljic in učiteljev, večinoma tudi že rojenih v Argentini. Srednjo šolo je tega leta obiskovalo 150 dijakov, poučevalo pa jih je 20 profesorjev. V zvezi z ohranjanjem jezika velja omeniti tudi versko življenje v znamenju slovenstva, periodični tisk (tednik *Svobodna Slovenija*) in zelo kakovostno literarno ustanovo Slovenska kulturna akcija. Ta je izdala že več kot 150 samostojnih knjižnih enot in iz nje izhaja vrsta uglednih literatov, med njimi Prešernov nagradenec Zorko Simčič. (Žigon: 1996, 219–220)

Med bivanjem v Argentini sem lahko ugotovil, da so brez izjeme vsi pripadniki prve generacije političnih izseljencev ohranili slovenski jezik. Pri večini so sicer opazne narečne značilnosti, predvsem dolenskega, deloma gorenjskega in ljubljanskega narečja, pa tudi arhaičnost jezika, ki je predvsem posledica izoliranosti od vplivov srbščine, hrvaščine, italijanščine, nemščine, predvsem pa angleščine, kakršnim je bila v zadnjih petih desetletjih izpostavljena Slovenija. Govorijo tekoče in slovenščino uporabljajo povsod, razen na delovnem mestu, pa še v tem primeru jih je veliko zaposlenih v lastnih podjetjih ali v podjetjih, kjer je veliko delavcev Slovencev.

Popolnoma objektivno lahko ugotovim, da je v tej skupnosti slovenstvu namenjene veliko več pozornosti kot v Sloveniji (v smislu jezikov-

ne skupnosti). Prisoten je namreč močan čustveni in ideološki naboj, nekateri se s slovenstvom ukvarjajo profesionalno, večini pa je to pomembnejše od službe. Ko so pripadniki slovenske politične emigracije prišli v Argentino, so upali, da bo njim sovražnega in nevarnega režima kmalu konec in da se bodo lahko vrnili v domovino ("mit o vrnitvi" – Žigon: 1996, 226), zato se nikoli niso zares niti poskušali vživeti v argentinsko družbo. Jemali so jo kot nekakšno deželo izgnanstva, začasno postajo na poti nazaj domov. Kot skupnost so ostali neprodušno zaprti za zunanje (tudi jezikovne) vplive, da bi tudi na ta način, z ohranjanjem slovenskega jezika in kulture, dokazali svojo privrženost slovenstvu in s tem zanikali očitke, da so med vojno "izdali slovenski narod". Hkrati so obdržali močno pripadnost katoliški veri, zaradi katere so pravzaprav pristali v Južni Ameriki. Vse to, od jezika do vere, je podvrženo tudi razmeroma močnemu moralnemu vrednotenju. Kdor se ne udeležuje slovenskih maš, ne pošilja otrok v slovensko šolo, se ne udeležuje slovenskih kulturnih prireditev, se ne zanima za dogajanje v Sloveniji ..., je kaj lahko deležen prikritega ali odkritega neodobravanja. Ta skupnost se je izoblikovala v nekakšno mini državo, družbo znotraj družbe, morda je posrečen izraz "enklava". Znotraj nje so se – tako kot pač v vsaki družbeni skupnosti – izoblikovala tudi neformalna in formalna pravila obnašanja, razberljiva je socialna in politično utemeljena družbena lestvica itd.

Pripadniki prve generacije te emigracije so se hitro resocializirali v argentinski družbi, ki je bila (in je) razmeroma odprta in naklonjena izseljenskim narodnostnim skupnostim in njihovim kulturnim potrebam. Razlika z ZDA in zahodno Evropo je tudi ta, da so veljali Slovenci za izobražen, delaven, sposoben srednjeevropski narod, zato je ostala njihova narodna samozavest neokrnjena, predvsem pa zaradi začasne jezikovne pregrade niso bili deležni socialnega stratificiranja oziroma socialne ali etnične segregacije. Nasprotno, še danes je čutiti občutek večvrednosti v primerjavi z delovno in intelektualno manj razvitimi potomci prvotnih prebivalcev.

Jezik je (za razliko od že precej asimiliranih slovenskih skupnosti izseljencev iz obdobja med obema vojnama) v tej skupnosti in še posebej pri prvi generaciji med najpomembnejšimi nosilci (slovenske) narodnostne identitete, španščina pa služi le kot nujno sredstvo za spora-

zumevanje z dominantnim družbenim okoljem. V odnosu do "zunanje" družbe so lojalni in korektni, tako kot je ona do njih, pa vendar se pravo življenje za njih odvija v krogu slovenske skupnosti in v svetu slovenskega jezika.

## DRUGA GENERACIJA

Medtem ko smo v primeru prve generacije lahko govorili kvečjemu o resocializaciji kot prilagajanju argentinski kulturi, lahko pri naslednjih generacijah opažamo izrazito dvojnost celotnega procesa socializacije in dejanski funkcionalni bilingvizem, pri večini neizbrisno ponotranjen. Ta skupina predstavlja "vzorčni primer", osrednji predmet obravnave v okviru zadane tematike, saj je diglosija, povezana z vprašanjem "dvojnosti" osebnostne in narodnostne identitete, v tem primeru najizrazitejša.

Primarna socializacija je bila v vseh primerih nesporno slovenska, saj sta bila v skoraj vseh primerih oba starša Slovenca in tu torej še ni sledu o diglosiji. Velik del v Argentini rojenih pripadnikov druge generacije povojnih političnih izseljencev iz Slovenije je otroštvo preživel v domačem slovenskem okolju in celo med slovensko govorečimi vrstniki, precej je bilo celo takih, ki so španščino prvič slišali šele ob vstopu v argentinske izobraževalne ustanove (mala šola, šola).

Za sekundarno socializacijo lahko trdimo, da je bila dvojna ali vzporedna, tu se začne diglosija in bikulturna sekundarna socializacija. Stik z novimi avtoritetami, načinom učenja, kulturnimi vrednotami ... ni potekal zgolj v duhu argentinstva oziroma španskega jezika, ampak spet dvojno.<sup>7</sup> Vzporedno z argentinsko šolo je namreč pripadnik te generacije obiskoval še sobotno slovensko šolo in verouk, hodil k slovenskim mašam, se še naprej družil s slovenskimi vrstniki in obiskoval

<sup>7</sup> O pozitivnih ali negativnih posledicah trčenja z – inkulturiranja v novo, čeprav dominantno kulturo na tem mestu ne bomo razpravljali, ampak se bomo omejili na dejstva. Več o tem Marina Lukšič – Hacin v knjigi *Ko tu-jina postane dom* (Ljubljana, 1995)

slovenske kulturne, zabavne in celo športne prireditve. Prosti čas je bil namenjen skoraj izključno slovenstvu.

Tovrstna dvojnost je bila pri argentinskih vrstnikih deležna začudenja in včasih celo nesprejemanja. Zanje so bili Slovenci drugačni, saj so namesto v (argentinski) kino hodili v slovenske klube, namesto na argentinsko zabavo na veselico v slovenskem društvu ... Nekateri so ob tem kljub siceršnji (jezikovni) enakosti s sonarodnjaki v Sloveniji prvič začutili razklanost, dvojnost identitete, kajti ne samo ugotovili, tudi začutili so, da niso "pravi" Argentinci. Večina jih trdi, da so "Slovenci, rojeni v Argentini" (in ne "argentinski Slovenci" ali celo "slovenski Argentinci"). Dovolj slikovito bi se izrazili, če bi tej skupnosti nadeli vzdevek "slovenska manjšina v Argentini"...

Vseeno pa je bila imaginarna slika Slovenije, kot so jim jo pri pouku in sploh ob vsaki priložnosti prikazovali starejši, zanje premalo otipljiva. Pri nekaterih se je občutenje slovenske identitete zamajalo (kot protiučinek) tudi, ko so npr. zaradi morebitnega druženja z argentinskimi vrstniki začutili prikrito zapostavljanje, morda celo občutek grožnje izobčenja iz slovenske skupnosti.

Po letu 1991 se je skupnost slovenske politične emigracije odprla in začela so se dobesedno množična potovanja v Slovenijo. Pripadniki druge generacije so ob obisku v domovini (staršev) ugotovili, da je njihova narodnostna identiteta do neke mere vendarle tudi argentinska, tudi zaradi jezika. Za drugo generacijo je namreč značilno specifično "narečje", ki je zaradi vpliva španskega jezika zelo melodično in ima nekaj drugačnih naglasov, tako da je še najbolj podobno koprskemu ali tržaškemu, vendar s primesmi gorenjščine in dolenjščine, nekaj težav pa imajo tudi s skladnjo.<sup>8</sup>

<sup>8</sup> Tako pripadnike prve kot druge generacije je ob prihodu v Slovenijo preenetila poplava tujk in iz tujk skovanih besed, nekoliko razočaranosti pa je (bilo) čutiti tudi zaradi občutka, da se – v Sloveniji nihče zavestno ne ukvarja s "slovenstvom", tako kot to počno oni. Mnogi (so) se zato bolj domače počutijo(-li) v zamejstvu. Presenetilo jih je tudi začudenje, s katerim jih sprejemajo v Sloveniji rojeni Slovenci – najprej, ker jih pogosto zamenjujejo z zamejskimi rojaki, nato pa zaradi izrazitega nepoznavanja njihove preteklosti in "jezikovne lojalnosti" slovenstvu.

Ko govorimo o jeziku kot prenašalcu kulture z generacije na generacijo, imamo pred očmi še vrsto drugih socializacijskih dejavnikov; v primeru argentinskih Slovencev pa manjka bistveno – oprijemljivo, resnično družbeno okolje, v katerem bi se (jezikovno) znanje imelo priložnost izkazovati in dokazovati oziroma osmisliti. Njihov "materin jezik" oziroma jezik primarne socializacije pa nima podlage, v širšem družbenem okolju ne dobi osmislitve in je omejen le na mikrodružbo slovenske skupnosti, ta pa je zanje spet brez oprijemljive osnove, saj je domovina staršev fizično zelo daleč.<sup>9</sup>

Pri drugi generaciji povojnih izseljencev lahko prvič spregovorimo tudi o svojevrstnem kodnem preklopu. O tem sicer običajno govorimo v povezavi z različnimi situacijami v različnih okoljih in s tem povezano družbeno vlogo, ki jo "odigra" posameznik tudi s pomočjo uporabe ustreznega besednjaka v okviru enega jezika; v Argentini rojeni Slovenci uporabljajo, kot zapisano, nekakšno poenoteno slovensko narečje in to ostaja v vseh svojih značilnostih nespremenjeno v vseh situacijah, v druženju s predstavniki različnih slojev te (razmeroma jasno socialno, predvsem pa ideološko-politično strukturirane) slovenske skupnosti. Kodnega preklopa znotraj slovenščine torej ni. Značilna pa je raba slovenščine in španščine v krogu domačih, prijateljev, pa tudi v službi. Tu je vedenje bolj sproščeno, manj je (v skupnosti vedno navzočega) latentnega ali odkritega neformalnega moralnega nadzora; navzočih je precej španskih besed, posebno ko gre za pogovor o argentinski družbi in dogajanju v njej ali za žargonske in strokovne izraze iz tega ali onega delovnega področja. Podobno je v situacijah, ki so čustveno intenzivnejše – takrat večinoma prevladuje španščina (kletvice, vzkliki pri športu, šale ...). V tovrstnih neformalnih skupinah je pri višje izobraženih (večinoma iz prve generacije) opazna večja doslednost v rabi slovenščine, ta pa je povezana tudi z družbenim položajem znotraj slovenske skupnosti.<sup>10</sup>

<sup>9</sup> Spominjam se reakcije dvajsetletne pripadnice druge generacije (tekoče govori slovensko, vendar še nikoli ni bila v Sloveniji), ko je v roke prejela moj šampon z navodili, napisanimi v slovenščini. Bilo je, kot bi neverni Tomaž končno lahko del prst v Kristusove rane ...

<sup>10</sup> Kateri od verskih, političnih ali kulturnih voditeljev si, na primer, skorajda ne sme privoščiti, da bi mu zmanjkalo slovenskih izrazov ali da bi špansko

Večina pripadnikov druge generacije je v zadnjih letih že obiskala Slovenijo, kar pa, kot sem se prepričal med zadnjim obiskom, ni bistveno vplivalo na njihovo dožemanje (slovenskega) jezika, razen morda že opisane manjše identitetne krize. Precej se jih odloča za daljše obiske in celo študij ali delo v Sloveniji.<sup>11</sup>

### TRETJA GENERACIJA

Tudi za pripadnike tretje generacije velja večina ugotovitev iz prejšnjega poglavja. Njihovi starši so še vedno v zelo velikem (žal še ne ugotovljenem) odstotku poročeni znotraj skupnosti. Endogamija je kljub prikritemu negativnemu moralnemu vrednotenju drugačnega početja s strani mnenjskih in ideoloških voditeljev vendarle čedalje manj pogosta, zato je odstotek tistih iz tretje generacije, ki so izpostavljeni enakemu tipu primarne socializacije, kot so mu bili njihovi starši, bistveno manjši kot pri drugi generaciji. Z večjo navzočnostjo javnih občil (predvsem televizije) v okolju primarne socializacije se večja vpliv dominantne kulture, kar se kaže tudi na zunaj v rabi slovenskega jezika. Čeprav še vedno večina obvlada slovensko, se tudi v slovenskih društvenih domovih med seboj pogovarjajo v veliki meri v španščini, posebej pri športnih aktivnostih (nogomet, odbojka) ali zabavi (ples).<sup>12</sup> Opaziti je "preklop" na slovenščino, ko se približa kateri od slovenskih vzgojiteljev, učiteljev ali duhovnikov ali v pogovoru s starejšimi Slovenci. Slovenski besedni zaklad je že osiromašen, vse pa je odvisno od tega,

---

spregovoril iz udobnosti. Nedokazljiv, pa vendar dovolj močan je občutek, da bi tak spodrsrlaj hitro lahko pripeljal do otipljivejših posledic v obliki padca na družbeni lestvici v skupnosti.

V tem primeru lahko govorimo o jezikovni lojalnosti kot obliki politične lojalnosti. (Južnič 1983: 193)

<sup>11</sup> Trenutno v Sloveniji živi več kot 70 v Argentini rojenih Slovencev.

<sup>12</sup> O kodnem preklapljanju je obširno razpravo napisala Nada Šabec v knjigi *Half pa pu* (Ljubljana, 1995), kjer se dotika tudi situacij, v katerih pride na dan podzavestna raba (slovenskega) jezika (stres, sanje, molitev ...). Med drugim ugotavlja, da postajajo generacije potomcev (ameriških) Slovencev čedalje bolj DVOKULTURNE in ne več DVOJEZIČNE, slovenska identiteta pa je čedalje bolj na simbolni ravni.

kolikšno pozornost namenjajo socializaciji v slovenščini njihovi starši. Če je bila pri prejšnji generaciji slovenščina sama po sebi umevna, zahteva od staršev, ki so že sami rojeni v Argentini, bistveno več zavestnega napora. Za tretjo generacijo morda torej že lahko rečemo, da se raba slovenskega jezika počasi izgublja in da bo svoje znanje slovenščine zelo težko prenesla na svoje potomce.

Na osnovi neformalnih pogovorov lahko ugotovim, da se v primerjavi s prejšnjo generacijo že precej manjši del opredeljuje za "Slovence, rojene v Argentini", čeprav ostaja občutek slovenske identitete razmeroma močan, še posebej v primerjavi s tretjo in drugo generacijo izseljencev med obema vojnoma. Vsekakor se vloga jezika kot dejavnika identitete manjša, obenem pa za to skupino velja, da se z manjšanjem navzočnosti slovenskega jezika manjša tudi "delež" slovenske identitete oziroma je sama skupnost SPE potrebna redefinicije lastne identitete, ki ne bo več temeljila na moralno ovrednoteni rabi slovenskega jezika.

## SKLEP

Pričujoči prispevek o funkcionalnem bilingvizmu med slovenskimi izseljenci v Argentini in Urugvaju se po uvodni zgodovinski osvetlitvi izseljevanja Slovencev v ta del sveta in teoretični razpravi o pomenu jezika pri socializaciji in oblikovanju etnične identitete sooči s situacijo Slovencev v Južni Ameriki oziroma še posebej s specifičnostjo narodnostne izseljenske skupnosti slovenskih povojnih (političnih) izseljencev.

Medtem ko bi za proces inkulturacije oziroma hkratne asimilacije v novo, dominantno argentinsko družbo pri pripadnikih predvojnih izseljencev in njihovih potomcev lahko rekli, da je v skladu z normalnimi, logičnimi zakoni delovanja večinskega okolja na manjšino, je pri SPE situacija drugačna. Vzrok je predvsem v čustveno-ideološki in religiozni motiviranosti ter v zgodovinsko pogojenem "naključju", da je ta skupnost prišla in ostala strnjena, dobro organizirana, intelektualno močna in samozavestna, energijo za narodnostno samopreživetje pa je črpala iz "mita o vrnitvi" v domovino in iz želje po dokazovanju neut-

meljenosti obtožb o "izdajstvu naroda" s strani zmagovite strani po koncu II. svetovne vojne.

Pripadniki druge in deloma tudi tretje generacije te emigracije (zaradi močne prisotnosti endogamije tudi pri pripadnikih druge generacije) se srečujejo s čisto enojezično primarno socializacijo, pri vstopu v argentinsko okolje – šole, vrstniki, ... pa se morajo soočiti z realnostjo večinske družbe, ki je mnogi do začetka šolanja sploh ne okusijo. Od tu naprej poteka socializacija paralelno, s tem pa postane tudi diglosija del njihovega vsakdanjega življenja. S tipičnim kodnim preklopom se srečujejo znotraj argentinske skupnosti, torej v šolah, službah in drugih oblikah javnega življenja, znotraj slovenske skupnosti in slovenskega jezika pa tega ni. Značilnosti povezave med jezikovno kompetenco in družbenim statusom se v tem primeru kažejo v ne/uporabi španskih izrazov. Z višjo izobrazbo in družbenim statusom znotraj te slovenske skupnosti se manjša raba španščine oziroma je "čisti slovenski jezikovni kod" izraz narodnostno-ideološke lojalnosti.

Z leti se čedalje bolj kaže, da je tak sistem jezikovno-politične lojalnosti brez prihodnosti, saj nima dovolj otipljivih temeljev, ne more se potrditi v resničnem svetu, ki je možen le v primarni domovini, v Sloveniji. Slovenskemu jeziku v Argentini manjka širše družbeno okolje, ki bi ga uokvirjalo in regeneriralo, to pa je več tisoč kilometrov daleč. Izselska skupnost pač ni avtohtona, tako kot manjšinska, moralno vrednotenje jezikovne lojalnosti z izgubo predznaka "politična emigracija" (po osamosvojitvi in prihodu demokracije) nima več osnove, kajti zdaj se vsaj teoretično vsakdo lahko vrne v domovino in "politična" je ta emigracija le še po izvoru.

SPE kot narodnostna izselska skupnost je zato od demokratizacije političnega življenja v Sloveniji v obdobju spreminjanja svoje (politične) identitete oziroma predvsem namena, s tem povezani pa so tudi načini ohranjanja narodnostne identitete pri pripadnikih tretje in naslednjih generacij.

## LITERATURA

- Cicourel, V. Aaron (1983): "La identidad cultural ..." (75, 79); v: *Vivir entre dos culturas*, Serbal/Unesco, Barcelona
- Jimenez, Martha (1992): "The Educational Rights of Language-Minority Children" v: *Language Loyalties*, University of Chicago Press
- Južnič, Stane (1993): *Identiteta*, Ljubljana, FDV
- Južnič, Stane (1983): *Lingvistična antropologija*, Ljubljana, FSPN
- Južnič, Stane (1989): *Politična kultura*, Maribor
- Komac, Miran (1986): "Narodnostna identiteta: prispevek k multidisciplinarnemu preučevanju ..." v: *Razprave in gradivo*, Ljubljana (št. 19, 55–68)
- Luckmann, Thomas (1991): "Jezik in osebna identiteta" v: *Teorija in praksa*, Ljubljana, FDV (julij 1991)
- Lukšič-Hacin, Marina (1995): *Ko tujina postane dom*, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana
- Pečauer, Marko (1990): "Koroški Slovenec: kulturno razklana osebnost?" v: *Antropološki zvezki I*, Ljubljana
- Portes, Alejandro, Schauflyer, Richard (1994): "Language and the Second Generation: Bilingualism Yesterday and Today", v: *International Migration Review*, Vol. 28/108, Center for Migration Studies, New York
- Rodriguez, Richard (1992): "The Romantic Trap of Bilingual Education (351–354)" v: *Language Loyalties*, University of Chicago
- Šabec, Nada (1995): *Half pa pu*, Ljubljana, Studia Humanitatis – Apes
- Žigon, Zvone (1996): "Slovenski politični izseljenci v Argentini", v: *TIP*, št. 2, Ljubljana, FDV
- Žigon, Zvone (1993): *Problem dvojne identitete slovenskih izseljencev*, Ljubljana, FDV

## SUMMARY

**FUNCTIONAL BILINGUALISM AMONG  
SLOVENE EMIGRANTS IN ARGENTINA AND  
URUGUAY**

Zvone Žigon

*After a short but essential historical introduction to the theme of functional bilingualism among Slovene emigrants in Argentina and Uruguay and a sociolinguistic theoretical part dealing with the role of language in the process of socialisation and construction of ethnic identity by individuals and ethnic groups, the essay focuses on the situation of the Slovenes in South America, specifically with regard to Slovene post-war political emigrants – refugees.*

*We can say that the process of enculturation or assimilation into the new, dominant (Argentinean) society can be considered something normal and natural for the large group of Slovene emigrants who settled in South America in the mid-twenties, as well as for their descendants. The logic of the laws of nature (the impact of a dominant culture upon a minority one) functioned in this case, as they had very limited possibilities for maintaining their primary Slovene culture. Times were hard, and possessing neither financial resources nor education, they had to use all their energy to ensure their physical survival. So their Slovene identity was slowly disappearing, and today, when there are almost no first-generation emigrants, one rarely hears the Slovene language among their second and third generation children and grandchildren.*

*This was not the case for the post-war political emigrants. The reasons for this can be found in ideological and religious motivation and in a historical "coincidence": this emigrant community came and remained extremely compact, well-organized, intellectually on the highest possible level, and most of all, self-confident. The myth of return to the homeland and the deep wish to prove the injustice of charges of*

*"betraying their own nation" levelled by the victorious communist partisan side were the two main motivations and sources of energy for their ethnic survival.*

*Members of the second and partly also the third generation of these emigrants receive totally monolingual primary socialisation, especially because of the still high endogamy both among the emigrants and also among the second generation of the emigrant community. When they enter Argentinean society and its institutions of socialisation (schools, friends they meet on the street, etc.), they have to deal with the reality of the dominant culture, which some of them don't even know about until beginning their education.*

*From this moment on, socialisation runs in parallel and diglossia begins to become a part of their everyday life. They use typical "code switching" inside Argentinean society, in schools, at their jobs and all other areas of social life, but not inside the Slovene community and the world of the Slovene language. There is an evident characteristic connection between linguistic competence and social status, demonstrated in the non-use of Spanish expressions. A higher educational level and social status within the Slovene community causes the reduced use of the Spanish language, or we can also say that the use of the "pure Slovene language code" expresses an individual's national-ideological loyalty.*

*It seems that the years have brought the recognition that this type of linguistic-political loyalty has no future, because it exists without a physical basis to support it. It cannot find its own confirmation in the real world; this is possible only in its homeland, Slovenia. The Slovene language in Argentina needs a wider social base to give it sense and to sustain it. But Slovenia lies thousands of miles away... An emigrant society can never be indigenous as a minority, and emotional and moral valorisation of linguistic loyalty loses its basis at the moment when "political emigration" loses its political reasons for being. After the gaining of independence of Slovenia and the change of the political system, at least theoretically everyone can return home, so this society can now be considered one of "political" emigrants only in its origin.*

Therefore, the ethnic community of Slovene political emigrants finds itself in a process of global transformation of its (political) identity and purpose. Ways of maintaining (Slovene) ethnic identity, especially by the third and following generations, are particularly connected to this matter.